

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
МИНИСТАРСТВО УНУТРАШЊИХ ПОСЛОВА
Дирекција полиције
Полицијска управа у Суботици
Број: *СВ 766785/14*
Дана: 28.04.2014.године
С у б о т и ц а

ЗАШТИТНИК ГРАЂАНА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
Ул. Делиградска бр.16
11000 Београд

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ЗАШТИТНИК ГРАЂАНА
Београд

Приликом	у	Суботици	даном	12.04.2014.
Улица	Београдска	Број	16	
7	1	4	12529	

Веза: - Ваш дел.бр.6433/14 од 07.03.2014.године

У прилогу Вашег акта горњег броја и датума, доставили сте нам извештај Националног механизма за превенцију тортуре дел.бр.6431 од 07.03.2014.године, у којем су наведени недостаци у раду ПУ Суботица и препоруке мера за отклањање тих недостатака. Наведени недостаци су утврђени приликом посете Полицијској управи у Суботици и Полицијским станицама у Бачкој Тополи и Малом Иђошу, која је обављена дана 13.02.2014.године.

Приликом посете Полицијској управи у Суботици, обављајући послове Националног механизма за превенцију тортуре, Заштитник грађана је утврдио следеће недостатке у раду:

1. У ПУ Суботица и полицијским станицама у њеном саставу, у предметима о задржавању лица пронађени су лекарски налази о здравственом стању задржаног лица. *Дата је препорука да се у документацији – предметима сачињеним поводом лишења слобода и задржавања неког лица не сме налазити медицинска документација за то лице која је сачињена у вези са прегледима извршеним у току задржавања. Изузетно, информације о здравственом стању задржаног лица ће бити доступне полицијским службеницима само уколико је то од значаја за конкретан случај, односно да би увид у податке о здравственом стању лица лишених слобода полицијски службеници требало да имају само у мери неопходној за обављање њиховог посла. Полицијски службеници би требало да од лекара прибаве тисани извештај са информацијама које су релевантне за даље поступање полиције: мишљење лекара о томе да ли је лице у здравственом стању које дозвољава да буде задржано у полицији, белешком о томе да ли има неке повреде или здравствене тегобе, да ли му је током задржавања потребна посебна нега (терапија, посебна исхрана и сл.), како би је требало пружити итд.;*
2. Полицијски службеници у ПУ Суботица, приликом транспорта лица која се доводе, средствима за везивање везују сваку особу чије довођење врше, чак и онда када за то не постоје објективни разлози, тј. и онда када то није неопходно. *Дата је препорука да полицијски службеници, приликом довођења лица службеним возилом, неће свако лице везати, већ ће то чинити само након брижљивог сагледавања конкретних околности које упућују на неопходност везивања одређеног лица и то у законом предвиђеним случајевима;*

3. У седишту ПУ Суботица не постоји одређен простор за време на свежем ваздуху. *Дата је препорука да ПУ Суботица предузме одговарајуће мере и обезбеди посебан простор за боравак задржаних лица на свежем ваздуху;*
4. ПУ Суботица није обезбеђена комплетним системом противпожарне заштите. *Дата је препорука да ПУ Суботица унапреди систем противпожарне заштите тако што ће на одговарајућим видљивим местима у згради управе и полицијским станицама поставити план евакуације и упутство за поступање у случају пожара, а све у циљу заштите физичког интегритета задржаних лица;*
5. У Полицијској станици Бачка Топола и Полицијској станици Мали Иђош, полицијски службеници нису обучени за пружање прве помоћи. *Дата је препорука да ПУ Суботица организује и спроведе одговарајућу обуку полицијских службеника за пружање прве помоћи;*
6. У ПС Мали Иђош задржавање лица се врши по службеним канцеларијама. *Дата је препорука да се у ПС Мали Иђош, вишечасовно полицијско задржавање не врши по службеним канцеларијама, те да ПУ Суботица предузме одговарајуће мере како би се обезбедиле адекватне просторије за задржавање у ПС Мали Иђош.*

У вези прве препоруке, обавештавамо Вас да смо предузели потребне мере да се међу списима предмета, који се формирају поводом лишења слободe и задржавања лица, не налази медицинска документација за то лице, а која је сачињена у вези са прегледима извршеним у току задржавања. У том смислу одржан је састанак са директорицом и правницом Дома здравља у Суботици, којом приликом је договорено да лекари службе хитне медицинске помоћи, након прегледа задржаног лица, а пре смештања у просторије за задржавање, као и након евентуалних прегледа и пружања потребне медицинске помоћи задржаном лицу у току трајања задржавања, шефу смене дежурне службе ПУ Суботица и полицијском службенику који врши надзор над задржаним лицем, дају писмено мишљење о томе да ли здравствено стање задржаног лица дозвољава да се задржавање изврши или настави. Такође је договорено да лекари службе хитне медицинске помоћи, који обаве лекарски преглед задржаног лица, писмено учине доступним информације о његовом здравственом стању које су неопходне да би се задржавање извршило без проблема, а посебно да не би дошло до спречавања или ограничавања одређених права задржаног лица, а пре свих права на очување физичког и психичког здравља.

У ситуацијама када полицијски службеници присуствују лекарском прегледу задржаног лица, о томе сачињавају службене белешке, које се прилажу осталим списима предмета који се формира поводом задржавања лица.

Да би смо поступили по другој препоруци (уз уважавање чињенице да везивање представља меру којом се ограничавају људска права, те да употреба средстава принуде против лица лишених слободe која није апсолутно неопходна нарушава људско достојанство), сматрамо да је потребно изменити и допунити, или чак донети ново Упутство о поступању према доведеним и задржаним лицима. У тачки 13 поменутог Упутства, прописана је обавеза полицијских службеника да приликом примене полицијског овлашћења довођење, односно да приликом довођења, лицу које се доводи, приликом транспорта, вежу руке средствима за везивање.

Имајући у виду утврђену обавезу полицијских службеника да приликом транспорта средствима за везивање вежу руке лица које доводе, сматрамо да непосредне старешине и руководиоци ужих организационих јединица у саставу ове полицијске управе, немају капацитет да нареде полицијским службеницима да по сопственој процени употребљавају средства за везивање према лицима према којима примењују полицијско овлашћење довођење и да им дају упутства о томе које чињенице треба да имају у виду када доносе одлуку о томе да ли је употреба средстава принуде неопходна.

Напомињемо да полицијски службеници ПУ Суботица, пре доношења и почетка примене Упутства о поступању према доведеним и задржаним лицима (као подзакнског акта којим је ближе регулисана ова област полицијског рада), приликом примене полицијског овлашћења довођење (по свим законским основима), нису средствима за везивање везивали руке сваког лица према коме су примењивали полицијско овлашћење довођење. У свакој посебној проблемској ситуацији, у складу са чл.31 ст.2 Закона о полицији, пре примене полицијског овлашћења довођење, полицијски службеници су вршили сопствену процену испуњености законских услова за употребу средстава за везивање према лицу које се доводи.

Напомињемо да полицијски службеници ове полицијске управе, сходно чл.51 Закона о полицији, одредбе о довођењу не примењују према лицу чије је кретање знатно отежано због болести, изнемоглости или трудноће, нити према лицу за које се оправдано претпоставља да би му се довођењем битно погоршало стање. У том смислу, стриктно се поштују и ограничења за употребу средстава за везивање из чл.90 ст.4 у вези чл.89 ст.3 Закона о полицији.

Према наводима извештаја Националног механизма за превенцију тортуре, на основу увида у релевантну документацију која се односи на употребу средстава принуде и на основу разговора са полицијским службеницима, тим НПМ је констатовано је да у неким случајевима извештаји које полицијски службеници сачињавају и достављају надлежном старешини након употребе средстава принуде, ипак не садрже све информације релевантне за оцену оправданости и правилности употребе средстава принуде, те да се дешава да старешина који оцењује оправданост и правилност употребе средстава принуде на располагању нема неке информације које су за ову оцену неопходне.

Напомињемо да се у Полицијској управи у Суботици доследно спроводи хиерархијска контрола принуде. Другим речима, поступак оцене оправданости и правилности употребе средстава принуде, спроводи се у складу са процедуром прописаном Обавезном инструкцијом о начину извештавања и оцењивања оправданости и правилности употребе средстава принуде. Полицијски службеници који у току обављања полицијских послова примене полицијска овлашћења у виду употребе средстава принуде, у року од 24 сата од момента употребе, непосредном старешини подносе извештаје о употреби средстава принуде. Непосредни старешина најпре разматра поднете извештаје и тада фактички отпочиње са поступком оцене оправданости и правилности употребе средстава принуде. У случају да у извештајима о употреби средстава принуде постоје одређене нејасноће, у циљу разјашњавања таквих навода садржаних у извештајима, узимају се писмене изјаве од полицијских службеника који су употребили средства принуде, као и од других полицијских службеника који могу да се изјасне на околности употребе средстава принуде. Такође, од свих лица која могу да се изјасне о околностима полицијског поступања, узимају се детаљне писмене изјаве или се сачињавају службене белешке на околности тражења потребних обавештења од таквих лица. Такве изјаве и службене белешке су саставни део списка предмета који се формира у поступку оцене оправданости и правилности употребе средстава принуде, а све мере и радње у овом поступку, непосредни старешина предузима непосредно или организује њихово предузимање од стране својих непосредних сарадника.

Даље, тим НПМ је закључио да се дешава да се од лица према коме су употребљена средства принуде не узима изјава о околностима под којима је до њихове употребе дошло и начину на који су употребљена. Тим НПМ сматра да је узимање овакве изјаве неопходно за ваљану оцену оправданости и правилности употребе средстава принуде, нарочито у ситуацијама када, поред полицијских службеника и лица према коме су средства принуде употребљена, нема других сведока догађаја. Поред тога, тим НПМ наводи да је потребно узимати писане изјаве од евентуалних сведока догађаја, како би овакав поступак био спроведен на што објективнији начин.

У вези поменутих навода из извештаја НПМ, обавештавамо Вас да се у свим ситуацијама када су полицијски службеници, обављајући полицијске послове, употребили средства принуде (осим у ситуацијама када само употребљавају средства за везивање без употребе других средстава принуде, при чему нису наступиле телесне повреде по лице или друге последице,

када се поступак спроводи по скраћеној процедури, у складу са Обавезном инструкцијом о изменама и допунама обавезне инструкције о начину извештавања и оцењивања оправданости и правилности употребе средстава принуде), а нарочито када је лице према коме су средства принуде употребљена задобило телесне повреде, непосредни старешина предузима и организује предузимање свих неопходних радњи у циљу потпуног утврђивања чињеничног стања и доношења исправне и објективне оцене оправданости и правилности. У том смислу, узимају се изјаве од свих лица која могу да пруже потребна обавештења о околностима употребе средстава принуде, дакле како од полицијских службеника, тако и од сведока догађаја. Од лица према коме су употребљена средства принуде, писмена изјава о околностима употребе средстава принуде се узима уколико околности догађаја то дозвољавају. Другим речима, уколико су средства принуде употребљена приликом лишења слободе, односно хапшења лица при извршењу кривичног дела или хапшења лица осумњиченог да је учинилац кривичног дела које се гони по службеној дужности, приликом саслушања тих лица у својству осумњичених, даје им се могућност да се у свом исказу изјасне и о начину поступања полицијских службеника према њима, што омогућава контролу законитости полицијског поступања и у даљим фазама кривичног поступка.

У сваком случају, уколико лица према којима су примењена полицијска овлашћења у виду употребе средстава принуде, имају примедбе на поступање полиције, упознају се да имају право да поднесу писмену притужбу. Такве притужбе, које се односе на употребу средстава принуде, у складу са чл.180 Закона о полицији, Правилником о поступку решавања притужби и Инструкцијом о примени правила притужбеног поступка, разматрају се у притужбеном поступку и на тај начин се такође врши контрола законитости и правилности полицијског поступања приликом употребе средстава принуде. Обзиром да се у поступку оцене оправданости и правилности употребе средстава принуде, лице према коме су примењена полицијска овлашћења, не обавештава о исходу поступка, оцена оправданости и правилности се износи у првом степену притужбеног поступка, приликом разматрања притужбе, о чему се сачињава записник.

Такође, тим НПМ је приметио да у великом броју случајева извештаји који лекари сачињавају након употребе средстава принуде и који се затим, уз извештај полицијског службеника који је средства принуде употребио, доставља старешини који оцењује оправданост и правилност употребе средстава принуде, не садржи информације о наводима лица које се прегледа, а у вези са пореклом евентуалних повреда, нити мишљење лекара о томе на који начин су те повреде могле настати, нити садржи информације о томе да ли је преглед извршен у присуству полицијских службеника.

У вези поменутих навода из извештаја НПМ, наводимо да се у Полицијској управи Суботица, посебна пажња посвећује поступцима оправданости и правилности употребе средстава принуде када је лице према коме су средства принуде употребљена задобило телесне повреде, а у ситуацијама када је лице задобило тешке телесне повреде, у складу са чл.25 Правилника о техничким обележјима и начину употребе средстава принуде, од стране начелника полицијске управе образује се комисија у саставу од три полицијска службеника, која разматра околности употребе средстава принуде, сачињава записник и даје мишљење о томе да ли је средство принуде законито и стручно употребљено.

Такође, у свим ситуацијама где је услед употребе средстава принуде, дошло до телесног повређивања лица према коме су употребљена средства принуде или полицијских службеника, прибављају се извештаји лекара медицинске установе у којој је извршен преглед лица и пружена им неопходна медицинска помоћ. Такви извештаји садрже анамнезу (дакле изјаву лица о начину настанка повреда), објективни налаз лекара и дијагнозу. Сви такви извештаји су саставни део списка предмета који се формира у поступку оцене оправданости и правилности употребе средстава принуде. У ситуацијама када такве информације нису довољне за оцену оправданости и правилности употребе средстава принуде, непосредни старешина полицијских службеника који су употребили средства принуде, писменим путем, упућује молбу директору Опште болнице у Суботици да се лекар специјалиста изјасни о механизми настанка телесних

повреда, као и о степену тежине истих, а које су претходно дијагностиковане лицу према коме су употребљена средства принуде.

Што се тиче треће препоруке, обавештавамо Вас да ПУ Суботица нема могућности да поступи по истој, пре свега због техничких карактеристика зграде полицијске управе и њене локације, односно иста се налази у изузетно насељеном делу града и на путу првог Б реда ознака 11 (бивши регионални путу М-22.1). У дворишту полицијске управе није могуће одредити простор за боравак задржаних лица на свежем ваздуху, јер се у једном делу дворишта налази гаража, радионица полицијске управе, паркинг за службена возила, где се депонују и возила одузета у кривичном поступку, тако да је сваки део поменутог простора максимално функционално искориштен. Други део дворишта је отвореног типа и у њему се налази паркинг за грађане и други део зграде ПУ (тзв. Анекс), у којој се налазе просторије Одсека за управне послове, који је у току радног времена изузетно посећен од стране грађана који остварују своја права. Према томе, у том делу дворишта такође није могуће одредити поменути простор, а да задржана лица, приликом боровка на свежем ваздуху, не буду доступна погледима јавности. Због свега наведеног, сматрамо да ПУ Суботица нема могућности да одреди такав простор и да предузме довољно разумне мере како би се спречило бекство задржаног лица, напад на полицијске службенике и грађане.

Обзиром да је мерама Владе Републике Србије из 2013.године, јавним установама укинута располагање сопственим средствима, наводимо да ПУ Суботица нема материјалних могућности и сопствених средстава која би по приоритету била одређена за адаптацију простора за боравак на свежем ваздуху задржаних лица. У току 2012.године, када смо имали могућност располагања сопственим приходима, део тих средстава је по приоритету био одређена за адаптацију просторија за задржавање које су данас у употреби у ПУ Суботица и испуњавају минимум потребних услова да не би дошло до спречавања и повреде права задржаних лица.

У вези четврте препоруке, у сарадњи са Одељењем за ванредне ситуације Суботица, Сектора за ванредне ситуације МУП-а, ПУ Суботица ће унапредити систем противпожарне заштите и преко лиценцираних установа, у току је израда плана евакуације, која ће бити постављена на видљивим местима у згради ПУ Суботица. Обзиром да је израда оваквих планова скупа, план евакуације ће обухватити пре свега део зграде ПУ, где су лоциране просторије дежурне службе и просторије за задржавање, а све у циљу заштите физичког интегритета задржаних лица.

У вези пете препоруке, Полицијска управа у Суботици је предузела потребне мере и у сарадњи са Црвеним крстом, кроз проблемски оријентисану наставу, у трајању од шест наставних часова, биће организована и спроведена обука свих полицијских службеника за пружање прве помоћи, а обуку ће волонтерски реализовати Дијана Грбић, која поседује лиценцу Министарства здравља за предавача и испитивача прве помоћи.

У вези шесте препоруке, Обавештавамо Вас да је вишечасовно полицијско задржавање у канцеларијама и просторијама дежурне службе Полицијских станица у Бачкој Тополи и Малом Иђошу, уз непрекидан надзор полицијских службеника, реализовано искључиво када су лица задржана на основу одредби Закона о безбедности у саобраћају на путевима, тачније од октобра месеца 2009.године, када је почео са применом нови ЗООБС. Такво поступање било је наложено депешом Управе саобраћајне полиције МУП-а број 1226/09 од 11.12.2009.године, у којој је између осталог наведено да, *уколико нема просторија за задржавање лица или се задржавање не може спровести у за то одређеним просторијама надлежних органа правосуђа или уколико постојеће просторије не испуњавају услове за примену мере задржавања, након искључења возача из саобраћаја за које је мера задржавања обавезна, полицијски службеници према таквом возачу предузеће све законом прописане мере и спровести надзор над возачем тако да мера искључења возача из саобраћаја буде доследно спроведена.* Такође, одредбама чл.28 ст.2 Правилника о полицијским овлашћењима, прописано је да полицијски службеници лице могу задржати и у другим службеним просторијама полиције или у посебно прилагођеном простору возила, али не дуже него што је потребно да се изврши превоз или други задаци

полиције. Следствено томе, поменута задржавања учесника у саобраћају, за која је алкотестирањем утврђено да су управљали возилом и учествовали у саобраћају под утицајем алкохола, задржавани су у другим просторијама ПС Бачка Топола и ПС Мали Иђош, јер просторије за задржавање не испуњавају потребне услове, али таква задржавања су трајала до истрежњења задржаних лица, дакле онолико колико је било погодно да се изврше задаци полиције.

Понављамо да (обзиром на поменуте мере Владе Републике Србије из 2013.године), ПУ Суботица нема могућности да предузме одговарајуће мере како би се обезбедиле адекватне просторије за задржавање у ПС Мали Иђош и у ПС Бачка Топола.

НАЧЕЛНИК ПОЛИЦИЈСКЕ УПРАВЕ
полицијски саветник
Боривој Муцаљ

